

Boekbespreking

Het Knotbomenboek. Paul Minkjan & Maurice Kruk. 2010. KNNV Uitgeverij, Zeist. 160 pag. ISBN: 978 90 5011 333 5. Prijs: € 34,95; voor KNNV-leden € 31,95. Verkrijgbaar bij de boekhandel of www.knnvuitgeverij.nl

Waarschijnlijk worden er duizenden vrijwilligers uren besteed aan het knotten van bomen. Je zou verwachten dat er dan talloze boeken zouden zijn geschreven over zo'n bekend en gewaardeerd verschijnsel als knotbomen. Maar blijkbaar is er tot dusverre nog slechts een brochure (1975) en een boekje (1995) over gepubliceerd. Hoog tijd dus voor 'Het Knotbomenboek' van de auteurs Paul Minkjan en Maurice Kruk. Het eerste dat opvalt als je de prachtige omslag van het boek omslaat is de grote hoeveelheid foto's, gemiddeld bijna twee per pagina. Op sommige pagina's is het daardoor echter soms zoeken naar de plek waar de tekst doorloopt. Waarom niet de mooiste foto's, en die staan er genoeg in, groter afgedrukt en informatievere bijschriften bedacht?

De auteurs geven indirect aan wat ze willen bereiken met het boek, namelijk het illustreren van de schoonheid en de waarde van knotbomen. Daarin zijn ze goed geslaagd. De liefde van de auteurs voor knotbomen is goed terug te lezen in het boek. Allerlei aspecten passeren de revue. De traditionele functies, de waarden en de geografische spreiding van knotbomen worden uitvoerig beschreven. Ook worden er leuke uitstapjes gemaakt naar folklore, volksverhalen en bijgeloof en is er zelfs een heel hoofdstuk gewijd aan knotbomen in de schilderkunst. Dit laatste hoofdstuk is wat mij betreft toch een beetje te veel van het goede. En zijn er echt maar vijf relevante publicaties van voor 1985 beschikbaar (zie literatuurlijst), die het bestuderen van 16.000 schilderijen nodig maakt om iets te kunnen zeggen over het historische gebruik van knotbomen? Het hoofdstuk aanplant en beheer is jammer genoeg beperkt tot 20 pagina's, waardoor sommige aspecten van het onderhoud en beheer summier zijn uitgewerkt. Zo wordt bijvoorbeeld geen link gelegd tussen knotvorm en de wijze van snoeien.

Dit is goed te verklaren uit de doelstelling van het boek, maar de auteurs laten hiermee wel een kans liggen om van het boek het standaardwerk te maken voor de achtergronden en het beheer van knotbomen. Het boek is in mijn ogen dan ook vooral geschikt voor mensen die een inspirerende introductie op knotbomen willen lezen.

Patrick Jansen

Ruimte voor insecten. Een nieuwe visie op insectenbescherming. F. Bink. 2010. KNNV-Uitgeverij, Zeist. ISBN 9789050113304. 265 pag. Prijs: € 29,95; voor KNNV-leden € 26,95. O.a. verkrijgbaar via www.knnvuitgeverij.nl

Frits Bink heeft veel van zijn kennis over insecten en bescherming van insecten in dit boek gebundeld. Na een korte introductie over ontwikkelingen in de bescherming van en het beheer voor insecten behandelt Bink de bescherming van insecten in vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk, 'Waar loop je tegen aan', behandelt heel beknopt onderwerpen als een insectenreservaat, dood hout, effecten van klimaat op de Kleine vos, de gidsfunctie van loopkevers, schaalniveaus om naar insecten te kijken (de eigen tuin en het Amsterdamse Bos) en het verdwijnen en verschijnen van soorten. Het tweede hoofdstuk behandelt in vogelvlucht de landschappen in Nederland. Hierbij komen onder andere kusten, duinen, moerassen, wateren, struwelen, weiland, akkerland en stedelijk gebied aan de orde, gevolgd door paragrafen over landschappen lezen en landschappen begrijpen.

Het derde hoofdstuk gaat in op de diversiteit aan levensvormen bij insecten. Hierbij komen aan de orde voedselgilden, strategieën, het ontwijken van moeilijke perioden (winter, droogte), habitatprofiel, gradiënten en dergelijke. Centraal punt in het hoofdstuk is dat voor bescherming van een insectensoort een goed begrip van de precieze levenswijze noodzakelijk is, zodat je precies de goede randvoorwaarden kan creëren op een passende landschapschaal.

Het vierde hoofdstuk behandelt wat Bink de maatschappelijke aspecten noemt. Het gaat dan om natuurbehoud, natuurbeheer, meten en beoordelen en aan de slag.

Tenslotte komen in het vijfde hoofdstuk de belangrijkste insectenorden aan bod. Bink beschrijft per orde globaal de levenswijze, de voedselgilden, de levensstrategieën en de praktische betekenis van de groep.

Elk van deze onderdelen is onderhoudend geschreven, met zeer veel wetenswaardigheden. Het boek ziet er zeer verzorgd uit, al is een deel van de foto's helaas nogal gedateerd.

Geeft het boek daarmee ook een nieuwe, samenhangende visie op insectenbescherming? Helaas is mijn antwoord daarop nee. Het boek bestaat uit een grote verzameling losstaande notities, waarbij het hoofdstuk steeds eindigt op het moment dat de lezer denkt: en hoe gaan we dat nu toepassen bij de bescherming van insecten. Maar integratie van de onderdelen ontbreekt. Het is natuurlijk schier onmogelijk om van alle 17.000 Nederlandse soorten insecten via landschapstypen en biotopen op meso- en microschaal gedetailleerde ecologische profielen uit te werken. Tegelijkertijd is een dergelijke uitwerking zinvol om begrip te krijgen van de complexiteit van het leven van een insect, met verschillende behoeften als larve en als imago, verschillende eisen aan voedselhabitat en rusthabitat enz. Die kennis is nodig om de slag te kunnen maken naar algemene beschermings-, inrichtings- en beheermaatregelen, zodat veel soorten insecten beschermd worden. Die slag ontbreekt in het boek. Hierover zijn in het verleden meerdere zeer leeswaardige boeken verschenen, zowel over insecten in het algemeen (van der Reest, 1991; Commissie voor Inventarisatie en Natuurbescherming, 1988) als over specifieke landschapsonderdelen en de eigen tuin (ten Hallers-van Hees et al., 2007; Veling et al., 2004).

Wouter van Steenis

Commissie voor Inventarisatie en Natuurbescherming van de Nederlandse Entomologische Vereniging, 1988. Minimilieus van minifauna: Microbiotopen van ongewervelde dieren.

Hallers-van Hees, L. ten, T. Pavlicek-van Beek & A. van der Kolk, 2007. Uw tuin vol vlinders. De Vlinderstichting, Wageningen.

Reest, P.J. van der, 1991. Wie het kleine niet eert... Ongewervelde dieren en het terreinbeheer. Natuurbeschermingsraad.

Veling, K., J.T. Smit & V. Siebering, 2004. Bosrandbeheer voor vlinders en andere ongewervelden. KNNV-Uitgeverij, Utrecht.

Boekbespreking

Publiek Geheim, het succes van de EHS. Henk Bartelink et al. (samenstelling en redactie), 2010. Nationaal Groenfonds, Natuurmonumenten, De12Landschappen, Federatie Particulier Grondbezit en Staatsbosbeheer. ISBN 978-90-804417-6-7. 111 pag.

De timing is perfect. Nu donkere bezuinigingswolven samentrekken boven Den Haag – en alleen economie nog lijkt te tellen – kan het allerminst kwaad de baten van twintig jaar ecologische hoofdstructuur mooi te belichten. Daar slagen de samenstellers van 'Publiek Geheim, het succes van de EHS' prima in. In de eerste hoofdstukken wordt de theoretische achtergrond (inclusief de eilandentheorie van MacArthur en Wilson), de inbedding van ons natuurnetwerk in Europa en de heilzame werking van groen op mens en economie helder en bondig uitgelegd. Het leeuwendeel van het boek bestaat vervolgens uit een veertigtal korte beschrijvingen van EHS-schakels. In hapklare brokken van pakweg driehonderd woorden worden die over het voetlicht gebracht, in combinatie met een persoonlijke noot van

een bezoeker, beheerder of bestuurder. Niet alleen gerenommeerde natuurgebieden zoals de Meinweg of de Oostvaardersplassen komen aan de orde, maar ook minder bekende, zoals het particuliere landgoed Heidehof in Eext of de Prinsenhoeve in Renesse. Ongetwijfeld allemaal pareltjes op zich, maar van een samenbindend EHS-gevoel valt met deze aanpak voor de lezer niet zo gek veel te bespeuren. Door de brede waaier aan instanties die dit boek heeft samengesteld, ontstaat wel de indruk dat er al jaren broederlijk samen wordt gewerkt aan een successtory. Die wordt ruimhartig geïllustreerd, opvallend genoeg vaak met mensen die actief zijn in de natuur. Het boek heeft een uitbundige, kleurrijke uitstraling die hopelijk opvallend genoeg is voor de salontafel van beleidsmakers en lobbyisten. Daar is in ieder geval de eerste oplage voor bedoeld. Hopelijk raken die overtuigd, anders had er van het geld misschien beter een paar hectare EHS kunnen worden aangekocht. Zelf oordelen zal nog niet meevallen. Misschien kunt u een exemplaar op de kop tikken bij uw favoriete organisatie, anders is het wachten of er een tweede editie komt voor de verkoop. Daar wordt over vergaderd.

Rik Nijland

Mededelingen

Waar blijft de discussie?

Het platformstuk in het meinummer van DLN van de Raad et al. (p.146-147) over de almaar toenemende recreatie in natuurgebieden en hun hartekreet hier paal en perk aan te stellen om (broed)vogels meer kans te geven heeft de auteurs veel instemmende post opgeleverd. En geen andere geluiden. We zijn het dus met z'n allen eens dat recreatie in de natuurgebieden dient te worden teruggedrongen? Waarom gebeurt dat dan niet? Of leven er nog andere overwegingen? Waar blijven de reacties? Voorbeelden hoe het wel of juist niet moet? De Levende Natuur biedt zowel in het tijdschrift als op de website graag ruimte aan inhoudelijke discussie over belangrijke onderwerpen, zoals dit. **U kunt uw reacties mailen naar redactie@delevendenatuur.nl**

Rectificatie

Per abuis is in het meinummer op pag. 140 het foto-bijchrift weggevalen. Het gaat hier om de Kleine rietgans en de foto is gemaakt door Glenn Vermeersch.

www.delevendenatuur.nl

JA

Zo kunt u zich abonneren

U kunt zich abonneren op De Levende Natuur door de ingevulde bon te sturen naar:
Abonnementenadministratie
De Levende Natuur,
Antwoordnummer 134
6700 VB Wageningen.

Tel. 0317 - 42 78 93
administratie@delevendenatuur.nl

Ik teken graag in voor een abonnement op *De Levende Natuur*

naam: _____

adres: _____

postcode: _____ woonplaats: _____

e-mail: _____ tel.: _____

Ik machtig *De Levende Natuur* om het abonnementsgeld van mijn rekening af te schrijven:

bank/giro: _____

datum: _____ handtekening: _____

Graag aankruisen:

- € 28,50 per jaargang – particulieren in Nederland en België
- € 33,- per jaargang – particulieren in overige landen
- € 45,- per jaargang – bedrijven/instellingen
- € 9,90 per jaargang – studenten en promovendi

(s.v.p. kopie collegekaart/PhD.studentkaart meesturen)

Na vier jaar gaat dit abonnement automatisch over in een regulier abonnement.

De prijsontwikkeling kan het stichtingsbestuur dwingen de tarieven aan te passen.

Tevens bent u gerechtigd om uw bank opdracht te geven het bedrag binnen 30 dagen terug te boeken.